

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

# مختار نوین در صنعت طپور کشور

www.ketab.ir

|                     |   |                                                                                                                                         |
|---------------------|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| عنوان و نام پدیدآور | : | ساختار نوین در صنعت طیور کشور/ پدیدآورنده مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی؛ تنظیم علیرضا جیران، مجتبی پالوج. |
| مشخصات نشر          | : | تهران: مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، مدیریت خدمات پژوهشی، ۱۳۹۵.                                          |
| مشخصات ظاهری        | : | ۴۵۲ ص: جدول، نمودار.                                                                                                                    |
| شابک                | : | 978-600-8619-23-9                                                                                                                       |
| وضعیت فهرست‌نویسی   | : | فپا                                                                                                                                     |
| موضوع               | : | مرغداری - ایران                                                                                                                         |
| موضوع               | : | Poultry industry - Iran                                                                                                                 |
| موضوع               | : | ماکیان - ایران                                                                                                                          |
| موضوع               | : | Poultry - Iran                                                                                                                          |
| موضوع               | : | شرکت‌های مرغداری - ایران                                                                                                                |
| موضوع               | : | Poultry corporations - Iran                                                                                                             |
| شناسه افزوده        | : | ایران، علیرضا، ۱۳۴۳-                                                                                                                    |
| شناسه افزوده        | : | پالوج، مجتبی، ۱۳۴۶-                                                                                                                     |
| شناسه افزوده        | : | مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی                                                                             |
| شناسه افزوده        | : | مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، مدیریت خدمات پژوهشی                                                        |
| رده‌بندی کنگره      | : | ۲۱۳۹۵ س ۲ الف ۹ SF۴۸۰                                                                                                                   |
| رده‌بندی دیویی      | : | ۱۳۸/۱۷۶۵۰۹۵۵                                                                                                                            |
| شماره کتابشناسی ملی | : | ۴۵۰۴۹۲۹                                                                                                                                 |

عنوان: ساختار نوین در صنعت طیور کشور  
پدیدآورنده: مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی  
تنظیم: مهندس علیرضا جیران، دکتر مجتبی پالوج

مسئول انتشار: فرهاد پلادر

کارشناس انتشار: فرزانه علایی

صفحه‌آرایی: ابراهیم حبیبی سیاهپوش

طراح روی جلد: مینا توکلی

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۶۵۰۰۰۰ ریال

شابک: 978-600-8619-23-9

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: انتشارات اقرا

ناشر: مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی، مدیریت خدمات پژوهشی

نشانی: خیابان کریمخان زند- انتهای خیابان شهید عضدی (آبان جنوبی) - خیابان رودسر شرقی - پلاک ۵

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۸۹۶۶۶۰

<http://www.agri-peri.ir>

ISBN: 978-600-8619-23-9

## پیشگفتار

کشاورزان و تولیدکنندگان مواد غذایی در مقیاس کوچک، سنگ بنا و محور تولید محصولات غذایی در جهان را تشکیل می‌دهند، وقوع تغییرات سریع در فرایند تولید و تجارت محصولات غذایی در سطح بازارهای داخلی و بین‌المللی، شیوه و روش تولید آنان را متأثر نموده است. در دهه‌های گذشته صنایع فرآوری محصولات غذایی به‌طور فزاینده‌ای با اتکا به تولیدکنندگان بزرگ مقیاس شکل گرفته است. نوسازی بازارهای داخلی به‌ویژه در آمریکای لاتین و آسیا با موجی از سرمایه‌گذاری‌های وسیع توسط شرکت‌های داخلی و بین‌المللی در زنجیره‌های تولید، فرآوری و تجارت محصولات غذایی مواجه شده است.

توسعه فرایند شهرنشینی همراه با تغییر در ترجیحات مصرف‌کننده و افزایش قدرت خرید آنان، منجر به رشد خرده‌فروشی‌های مدرن مواد غذایی شده است. این تغییرات، فرصت‌های مناسبی برای کشاورزان کوچک و فقیر روستایی ایجاد نموده است. نوسازی فرایند تولید و عرضه مواد غذایی و تنوع در محصولات، فرصت‌های جدیدی در عرصه تولید، کارآفرینی، اطلاع‌رسانی، حمل‌ونقل، انبارداری، بسته‌بندی، خرده‌فروشی فراهم شده است. مدیران شرکت‌های غذایی با آگاهی به این فرصت‌ها با بهبود فرایندهای کسب و کار، یک پارچه‌سازی زنجیره تأمین را هدف قرار داده‌اند.

بررسی تجربیات کشورهای عمده تولیدکننده و مصرف‌کننده گوشت مرغ در جهان نشان می‌دهد که یکی از مزیت‌های اصلی این کشورها در عرصه رقابت جهانی، برخورداری آنان از زنجیره ارزش (عرضه و تأمین) بوده است. توسعه زنجیره‌های تأمین در حوزه محصولات غذایی منجر به تکامل شرکت‌ها، ادغام‌های عمودی و افقی و توسعه خوشه‌های کسب و کار شده که از مزایای اولیه آن تولید در واحد مقیاس اقتصادی است. افزایش قدرت رقابت شرکت‌ها، انتقال فناوری، نوآوری، اصلاح ساختار سازمانی، آرایه محصولات متنوع و با کیفیت، از دستاوردهای زنجیره‌های یک پارچه (تأمین و عرضه) است.

از جمله اقدامات سازمان خواروبار کشاورزی ملل متحد (FAO)، حمایت و تقویت فعالیت‌های چند رشته‌ای با رویکرد زنجیره غذایی «از مزرعه تا سفره» است. فائو با انجام مطالعات موردی برای بهبود شیوه‌های تولید کشاورزی و توسعه امنیت غذایی، با اتکای بیشتر بر روی بخش خصوصی، ارتقای ظرفیت و توانایی بازیگران مختلف برای پاسخگویی به نیازهای بازار را استفاده از رویکرد زنجیره تولید و به روش یک‌پارچه‌سازی مدیریت/مالکیت و در چارچوب نهادی پیگیری می‌نماید. به‌طور عمده شرکت‌ها و زنجیره‌های بزرگ یک‌پارچه و فعال در عرضه مواد غذایی متعلق به بخش خصوصی بوده و دولت‌ها عمدتاً با ایجاد بسترها و ایجاد فضای کسب و کار به حمایت در پایداری از این نوع فعالیت‌ها می‌پردازند.

بررسی وضعیت تولید گوشت مرغ در ایران نشان می‌دهد که ساختارهای تولید و عرضه گوشت مرغ در زنجیره‌های کامل (عرضه و تأمین) برخوردار نمی‌باشد و عدم بهره‌مندی بخش تولید از زنجیره‌های یک‌پارچه مشکلاتی را در حوزه تأمین و تولید پایدار نهاده‌ها، بازرسانی، حصول رقابت فراهم آورده است.

پژوهشی با عنوان شناخت و تجزیه و تحلیل صنعت طائر کشور با هدف تبیین ساختاری کارا و اثربخش برای کسب و کار، تبیین و تحلیل زنجیره ارزش (عرضه و تأمین) گوشت مرغ با همکاری دانشکده صنایع دانشگاه عام و صنعت، اجرا شده و به شناخت وضعیت موجود و ساختار حاکم بر صنعت طیور (گوشت مرغ) کشور پرداخته و با استفاده از تجربیات کشورهای منتخب (افریقای جنوبی، ترکیه، تایلند و برزیل) برای بهبود ساختارهای تولید و ایجاد زنجیره‌های کارآمد تولید، پیشنهادات مشخصی ارائه داده است. با استناد به نتایج این پژوهش و ایجاد زنجیره‌های یک‌پارچه (عرضه و تأمین)، امکان به‌کارگیری بهینه از منابع و امکانات فراهم خواهد شد و در افق بلندمدت ارتقا و رشد منافع تمامی ذی‌نفعان بخش، توانمندسازی و محقق می‌شود.

ضرورت ایجاد زنجیره‌های یک‌پارچه تأمین به پشتوانه این پژوهش حاصل شده است و این کتاب برگرفته از طرح پژوهشی فوق است که اطلاعات و آمار آن نیز در فرآیند تدوین کتاب حاضر توسط تنظیم‌کنندگان این اثر به روزرسانی شده است. بدین جهت لازم می‌داند از مجری محترم پژوهش جناب آقای دکتر ابراهیم تیموری و گروه همکار ایشان در دانشگاه علم و صنعت آقایان؛ شفیعی علویجه، کارآموزان، پر مه و خانم جلالوند و از آقایان دکتر مهربانی و دکتر موسوی تشکر و قدردانی نماید. از معاونت محترم امور ولیدات دامی جناب آقای دکتر رکنی و هم‌چنین آقای مهندس عباسی، جناب آقای مهندس سجادی، جناب آقای مهندس ترکاشوند، جناب آقای مهندس دماوند نژاد، جناب آقای مهندس امینی، جناب آقای مهندس حق‌ی و دیگر همکاران محترم، ان معاونت تقدیر و تشکر می‌شود. علاوه بر آن از کارشناسان محترم موسسه که رفتار و پایش مستمر پروژه همکاری و مشارکت داشتند؛ آقایان دکتر امجدی دکتر محمد خالیدی هم‌چنین از جناب آقای مهندس علیرضا جیران و جناب آقای دکتر مجتبی پالوج که تلاش فراوانی در ساماندهی و به روزرسانی برخی از زاعات پژوهش جهت آماده‌سازی و تنظیم کتاب حاضر معمول داشته‌اند تشکر و سپاسگاری می‌شود. از آقای مهندس بلادر بخاطر پیگیری در چاپ و از آقای ابراهیم تیموری سیاهپوش نیز بخاطر صفحه‌آرایی کتاب حاضر قدردانی می‌شود.

سید حسن محمدی

رییس مؤسسه پژوهش‌های دام‌پزشکی،

اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

تأسیسات ۱۳۹۵

|    |                                                                                                     |    |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ۱  | فصل اول: شناخت صنعت طیور ایران.....                                                                 | ۱  |
| ۳  | مقدمه.....                                                                                          | ۳  |
| ۴  | ۱- تاریخچه صنعت طیور ایران.....                                                                     | ۴  |
| ۴  | ۱-۱- قبل از انقلاب اسلامی سال‌های ۱۳۳۳ لغایت ۱۳۵۷.....                                              | ۴  |
| ۴  | ۱-۲- دهه اول انقلاب و سال‌های دفاع مقدس ۱۳۵۷ لغایت ۱۳۶۸.....                                        | ۴  |
| ۵  | ۱-۳- سال‌های ۱۳۶۸ لغایت ۱۳۷۶.....                                                                   | ۵  |
| ۵  | ۱-۴- سال‌های ۱۳۷۷ به بعد.....                                                                       | ۵  |
| ۶  | ۲- موجودیت‌ها: داخل و بیرون.....                                                                    | ۶  |
| ۱۰ | ۱-۳- بازارهای عمده فروش و شبکه‌های توزیع.....                                                       | ۱۰ |
| ۱۳ | ۱-۴- مدیریت پرورش.....                                                                              | ۱۳ |
| ۱۳ | ۱-۴-۱- مدیریت تغذیه.....                                                                            | ۱۳ |
| ۱۴ | ۱-۴-۲- جیره‌نویسی.....                                                                              | ۱۴ |
| ۱۵ | ۱-۴-۳- مدیریت و کنترل بیماری‌ها.....                                                                | ۱۵ |
| ۱۵ | ۱-۵- کشتار طیور.....                                                                                | ۱۵ |
| ۱۵ | ۱-۵-۱- روش سستی.....                                                                                | ۱۵ |
| ۱۶ | ۱-۵-۲- روش بهداشتی و صنعتی نیمه اتوماتیک.....                                                       | ۱۶ |
| ۱۶ | ۱-۵-۳- روش بهداشتی و صنعتی اتوماتیک.....                                                            | ۱۶ |
| ۱۷ | ۱-۶- فناوری.....                                                                                    | ۱۷ |
| ۱۸ | ۱-۷- ارتباطات میان اجزای صنعت.....                                                                  | ۱۸ |
| ۲۰ | ۱-۷-۱- ارتباطات (فیزیکی، مالی، اطلاعاتی) میان یک واحد اجداد با سایر اجزای صنعت.....                 | ۲۰ |
| ۲۵ | ۱-۷-۲- ارتباطات (فیزیکی، مالی، اطلاعاتی) میان یک واحد تولیدکننده خوراک طیور با سایر اجزاء صنعت..... | ۲۵ |
| ۲۶ | ۱-۷-۳- ارتباطات (فیزیکی، مالی، اطلاعاتی) میان یک کشتارگاه با سایر اجزاء صنعت.....                   | ۲۶ |
| ۲۸ | ۸-۱- بررسی انواع و میزان مصرف نهاده‌ها در حال و آینده.....                                          | ۲۸ |
| ۲۸ | ۸-۱-۱- بررسی نهاده‌های مرتبط با تغذیه طیور.....                                                     | ۲۸ |

|                                                               |    |
|---------------------------------------------------------------|----|
| ۸-۲-۱- وضعیت کیفیت تولیدات و استانداردهای مرتبط.....          | ۲۹ |
| ۹-۱- هزینه تولید و قیمت تمام شده گوشت مرغ.....                | ۳۴ |
| ۱۰-۱- انواع ساختارهای موجود در صنعت طیور ایران.....           | ۳۶ |
| ۱-۱۰-۱- اهمیت و ادبیات ساختار.....                            | ۳۶ |
| ۲-۱۰-۱- ساختارهای موجود در ایران.....                         | ۳۸ |
| ۳-۱۰-۱- داده ساختارهای شناسایی شده و میزان پوشش‌دهی آنها..... | ۴۰ |
| ۱۲-۱- مشخصات ویژگی ساختارهای شناسایی شده در ایران.....        | ۴۱ |
| ۱۳-۱- بررسی بازار مرغ در ایران.....                           | ۴۲ |
| ۱۴-۱- بررسی وابستگی تولید به واردات نهاده‌ها.....             | ۴۴ |
| ۱۵-۱- بررسی روند قیمت مرغ.....                                | ۴۶ |
| ۱۶-۱- بررسی قیمت خرده‌فروشی گوشت مرغ.....                     | ۴۷ |
| ۱۷-۱- بررسی قیمت دان مرغ گوشتی.....                           | ۴۷ |
| منابع و مأخذ.....                                             | ۴۹ |

## فصل دوم: شناخت صنعت طیور کشورهای منتخب..... ۵۱

|                                                  |    |
|--------------------------------------------------|----|
| مقدمه.....                                       | ۵۳ |
| ۲- شناخت صنعت طیور کشور آفریقای جنوبی.....       | ۵۵ |
| ۱-۲- وضعیت کلی صنعت مرغ گوشتی آفریقای جنوبی..... | ۵۵ |
| ۲-۲- میزان تولید و مصرف.....                     | ۵۵ |
| ۱-۲-۲- میزان صادرات و واردات.....                | ۵۶ |
| ۳-۲- وضعیت بازار.....                            | ۵۷ |
| ۱-۳-۲- ساختار هزینه در تولید مرغ گوشتی.....      | ۵۸ |
| ۴-۲- انجمن صنعت طیور آفریقای جنوبی (SAPA).....   | ۵۸ |
| ۵-۲- سازمان مرغ‌داران گوشتی.....                 | ۶۰ |
| ۱-۵-۲- سازمان تولیدکنندگان جوجه یک‌روزه.....     | ۶۰ |

|    |                                                                      |
|----|----------------------------------------------------------------------|
| ۶۱ | ۶-۲- مشاوره فنی.....                                                 |
| ۶۲ | ۷-۲- ساختار وزارت کشاورزی، جنگل‌داری و شیلات.....                    |
| ۶۲ | ۸-۲- سازمان مشاوره تحقیقات کشاورزی.....                              |
| ۶۲ | ۹-۲- سازمان مشاوره بازاریابی کشاورزی ملی.....                        |
| ۶۳ | ۱۰-۲- NCERA مزارع.....                                               |
| ۶۳ | ۱۱-۲- سازمان تولید محصولات بیولوژیکی OBP.....                        |
| ۶۳ | ۱۲-۲- انجمن تولیدی خوراک حیوانات (AFMA).....                         |
| ۶۴ | ۱۳-۲- زیر سازمان‌های فعال در حوزه صنعت مرغ گوشتی آفریقای جنوبی.....  |
| ۶۴ | ۱۳-۲- ۱- سازمان‌های حمایت‌کننده مالی.....                            |
| ۶۵ | ۱۳-۲- ۲- بانک رفاه کشاورزی و اراضی.....                              |
| ۶۵ | ۱۳-۲- ۳- سازمان بیمه اعتبار صادرات آفریقای جنوبی.....                |
| ۶۵ | ۱۳-۲- ۴- بیماری و سلامت حشرات.....                                   |
| ۶۵ | ۱۳-۲- ۵- اشتغال، آموزش و کمپو مهارت‌ها.....                          |
| ۶۶ | ۱۳-۲- ۶- بهداشت و کنترل بیماری‌ها.....                               |
| ۶۷ | ۱۳-۲- ۷- بهداشت و سلامت دام و طیور.....                              |
| ۶۹ | ۱۳-۲- ۸- سیاست‌های واردات و صادرات.....                              |
| ۷۰ | ۱۳-۲- ۹- مدیریت خدمات پشتیبانی.....                                  |
| ۷۲ | ۱۳-۲- ۱۰- بهداشت عمومی دامپزشکی.....                                 |
| ۷۲ | ۱۳-۲- ۱۱- قرنطینه دام و طیور (حیوانات) و خدمات بازرسی.....           |
| ۷۳ | ۱۳-۲- ۱۲- بهداشت دامپزشکی.....                                       |
| ۷۳ | ۱۳-۲- ۱۳- مدیریت خدمات پشتیبانی.....                                 |
| ۷۴ | ۱۴-۲- بررسی و تحلیل دانش و فناوری.....                               |
| ۷۶ | ۱۵-۲- بررسی وضعیت کیفیت تولیدات و استانداردهای مرتبط.....            |
| ۷۷ | ۱۵-۲- ۱- واحد بهداشت و سلامت دام و طیور.....                         |
| ۷۹ | ۱۵-۲- ۲- سیاست‌های حمایتی.....                                       |
| ۸۰ | ۱۶-۲- انواع ساختارهای موجود در آفریقای جنوبی و مشخصات اصلی آنها..... |
| ۸۰ | ۱۶-۲- ۱- ساختار کامل صنعت طیور آفریقای جنوبی.....                    |



|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| ۲-۱۶-۲- ساختار یک شرکت تولید مرغ گوشتی یک پارچه در آفریقای جنوبی..... | ۸۴  |
| ۲-۱۶-۳- شرکت های تولید کننده.....                                     | ۸۵  |
| ۲-۱۷- جمع بندی و آرایه نتایج شناخت صنعت طیور آفریقای جنوبی.....       | ۹۰  |
| ۲-۱۸- شناخت صنعت طیور کشور تایلند.....                                | ۹۱  |
| ۲-۱۸-۱- وضعیت کلی صنعت مرغ گوشتی تایلند.....                          | ۹۱  |
| ۲-۱۹- میزان توار و مصرف.....                                          | ۹۳  |
| ۲-۱۹-۱- بران صادرات و واردات.....                                     | ۹۴  |
| ۲-۱۹-۲- وضعیت بازار.....                                              | ۹۵  |
| ۲-۲۰- انواع موجودیت ها و اثر داخل صنعت.....                           | ۹۶  |
| ۲-۲۰-۱- وزارت کشاورزی و منابع ماهی (MAC).....                         | ۹۷  |
| ۲-۲۰-۲- انجمن صادرکنندگان مرغ گوشتی تایلند.....                       | ۹۸  |
| ۲-۲۰-۳- انجمن گوشتی تایلند.....                                       | ۹۸  |
| ۲-۲۰-۴- بهداشت و کنترل بیماری ها.....                                 | ۹۹  |
| ۲-۲۱- بررسی و تحلیل دانش و فناوری.....                                | ۱۰۰ |
| ۲-۲۲- استانداردها و کیفیت تولیدات.....                                | ۱۰۲ |
| ۲-۲۳- بسته بندی و ذخیره سازی.....                                     | ۱۰۴ |
| ۲-۲۴- برچسب زدن.....                                                  | ۱۰۴ |
| ۲-۲۵- سیاست های حمایتی.....                                           | ۱۰۴ |
| ۲-۲۶- انواع ساختارهای موجود در تایلند.....                            | ۱۰۵ |
| ۲-۲۶-۱- ساختار یک پارچه عمودی.....                                    | ۱۰۵ |
| ۲-۲۶-۲- ساختار زنجیره تأمین شرکت های یک پارچه.....                    | ۱۰۵ |
| ۲-۲۶-۳- شرکت های تولید خوراک دان.....                                 | ۱۰۸ |
| ۲-۲۶-۴- واحدهای جوجه کشی.....                                         | ۱۰۹ |
| ۲-۲۶-۵- تولید در مزرعه های گوشتی.....                                 | ۱۱۰ |
| ۲-۲۶-۶- فرآوری.....                                                   | ۱۱۱ |
| ۲-۲۶-۷- توزیع.....                                                    | ۱۱۱ |
| ۲-۲۷- پرورش قراردادی.....                                             | ۱۱۲ |

|                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------|-----|
| ۲۸-۲- مزرعه‌داران مستقل (خرده مالکان).....                      | ۱۱۴ |
| ۲۹-۲- جمع‌بندی و ارایه نتایج شناخت صنعت طیور تایلند.....        | ۱۱۹ |
| ۳۰-۲- شناخت صنعت طیور کشور برزیل.....                           | ۱۲۰ |
| ۳۰-۱- وضعیت کلی صنعت مرغ گوشتی برزیل.....                       | ۱۲۰ |
| ۳۱-۲- میزان تولید و مصرف.....                                   | ۱۲۱ |
| ۳۲-۲- میزان صادرات و واردات.....                                | ۱۲۲ |
| ۳۳-۲- انواع موجودیت‌ها و اجزای داخل صنعت.....                   | ۱۲۴ |
| ۳۳-۱- انجمن پرورش‌دهندگان طیور (UBABEF).....                    | ۱۲۴ |
| ۳۳-۲- انجمن ریدک‌لند و صادرکنندگان مرغ برزیل (ABEF).....        | ۱۲۵ |
| ۳۳-۳- انجمن تولید مرغ برزیل (UBA).....                          | ۱۲۵ |
| ۳۳-۴- دولت.....                                                 | ۱۲۷ |
| ۳۳-۵- بهداشت و کنترل بیماری‌ها.....                             | ۱۲۹ |
| ۳۴-۲- بررسی و تحلیل دانش و فناوری.....                          | ۱۳۱ |
| ۳۵-۲- بررسی وضعیت کیفیت تولیدات و استانداردهای مرتبط.....       | ۱۳۴ |
| ۳۶-۲- سیاست‌های حمایتی.....                                     | ۱۳۵ |
| ۳۷-۲- انواع ساختارهای موجود در برزیل و مشخصات صادراتی آنها..... | ۱۳۶ |
| ۳۷-۱- پرورش مستقل.....                                          | ۱۳۷ |
| ۳۷-۲- یکپارچگی عمودی.....                                       | ۱۳۸ |
| ۳۸-۲- شرکت‌های تولیدکننده.....                                  | ۱۴۲ |
| ۳۹-۲- جمع‌بندی و ارایه نتایج شناخت صنعت طیور برزیل.....         | ۱۴۷ |
| ۴۰-۲- شناخت صنعت طیور کشور ترکیه.....                           | ۱۴۸ |
| ۴۱-۲- وضعیت کلی صنعت طیور کشور ترکیه.....                       | ۱۴۹ |
| ۴۱-۱- میزان تولید و مصرف.....                                   | ۱۴۹ |
| ۴۱-۲- میزان صادرات و واردات.....                                | ۱۵۲ |
| ۴۱-۳- وضعیت بازار.....                                          | ۱۵۳ |
| ۴۳-۲- انواع موجودیت‌ها و اجزاء داخل صنعت.....                   | ۱۵۳ |
| ۴۳-۱- وزارت کشاورزی و امور روستایی (MARA).....                  | ۱۵۴ |

|     |                                                                   |
|-----|-------------------------------------------------------------------|
| ۱۵۴ | ۲-۴۳-۲- مؤسسه توسعه ترکیه (TKV).....                              |
| ۱۵۴ | ۲-۴۳-۳- انجمن تولیدکنندگان گوشت ماکیان و مرغ مادر (BESD-BIR)..... |
| ۱۵۶ | ۲-۴۳-۴- بهداشت و کنترل بیماری‌ها.....                             |
| ۱۶۱ | ۲-۴۴-۲- بررسی و تحلیل دانش و فناوری.....                          |
| ۱۶۲ | ۲-۴۴-۱- بررسی وضعیت کیفیت تولیدات و استانداردهای مرتبط.....       |
| ۱۶۴ | ۲-۴۴-۲- سیاست‌های حمایتی.....                                     |
| ۱۶۶ | ۲-۴۵-۲- انواع ساختارهای موجود در ترکیه.....                       |
| ۱۷۲ | ۲-۴۶-۲- تحلیل رقابتی میان شرکت‌های یک پارچه.....                  |
| ۱۷۴ | ۲-۴۷-۲- جمع‌بندی راهکارها، نتایج ساخت صنعت طیور در ترکیه.....     |
| ۱۷۵ | منابع و مأخذ.....                                                 |

## فصل سوم: ساخت نهادهای پشتیبان صنعت طیور کشور..... ۱۷۷

|     |                                                                             |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------|
| ۱۷۹ | ۳-۱- اجزای زنجیره صنعت طیور.....                                            |
| ۱۷۹ | ۳-۲- نهادهای اتمسفری تأثیرگذار بر تأمین‌کنندگان جوجه ادا.....               |
| ۱۸۲ | ۳-۳- نهادهای اتمسفری تأثیرگذار بر تأمین‌کنندگان نهاده‌های ذرت و سویا.....   |
| ۱۸۲ | ۳-۴- نهادهای اتمسفری تأثیرگذار بر تأمین‌کنندگان نهاده‌های اکسن و دارو.....  |
| ۱۸۲ | ۳-۴-۱- سازمان دامپزشکی و دفاتر مربوطه.....                                  |
| ۱۸۳ | ۳-۵- نهادهای اتمسفری تأثیرگذار بر کارخانجات خوراک دام و طیور.....           |
| ۱۸۳ | ۳-۶- نهادهای اتمسفری تأثیرگذار بر تأمین‌کنندگان نهاده‌های ذرت و سویا.....   |
| ۱۸۷ | ۳-۷- نهادهای اتمسفری تأثیرگذار بر تأمین‌کنندگان نهاده‌های واکسن و دارو..... |
| ۱۸۸ | ۳-۸- نهادهای اتمسفری تأثیرگذار بر کارخانجات خوراک دام و طیور.....           |
| ۱۹۱ | ۳-۹- نهادهای اتمسفری تأثیرگذار بر حلقه اجداد.....                           |
| ۱۹۶ | ۳-۱۰- نهادهای اتمسفری تأثیرگذار بر حلقه مرغ گوشتی.....                      |
| ۱۹۷ | ۳-۱۱- نهادهای اتمسفری تأثیرگذار بر حلقه کشتارگاه.....                       |
| ۱۹۹ | ۳-۱۲- نهادهای اتمسفری تأثیرگذار بر حلقه فرآوری و صنایع تبدیلی.....          |
| ۲۰۱ | ۳-۱۳- نهادهای اتمسفری تأثیرگذار بر شبکه توزیع.....                          |

|     |                |
|-----|----------------|
| ۲۰۳ | ۱۴-۳- جمع‌بندی |
|-----|----------------|

## فصل چهارم: تحلیل ساختار صنعت طیور ..... ۲۰۵

|     |                                                                                  |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------|
| ۲۰۷ | چکیده                                                                            |
| ۲۰۹ | مقدمه                                                                            |
| ۲۰۹ | ۱-۴- مروری بر مفاهیم و ادبیات استواری                                            |
| ۲۱۴ | ۲-۴- فرایند انتخاب رویکرد تجزیه و تحلیل                                          |
| ۲۱۵ | ۳-۴- شناسایی عدم قطعیت‌های صنعت مرغ گوشتی                                        |
| ۲۱۷ | ۴-۴- شناسایی شکلات ساختاری صنعت طیور کشور                                        |
| ۲۲۲ | ۵-۴- دسته‌بندی مدل‌های ساختاری                                                   |
| ۲۲۳ | ۶-۴- تعیین معیارهای ارزیابی                                                      |
| ۲۲۴ | ۷-۴- طبقه‌بندی انواع ساختارهای مورد بررسی صنعت                                   |
| ۲۲۸ | ۹-۴- شبیه‌سازی صنعت مرغ گوشتی                                                    |
| ۲۲۸ | ۱-۹-۴- مدل‌سازی ساختارها                                                         |
| ۲۳۱ | ۱۰-۴- مدل رفتاری سیستم‌ها و ویژگی‌های آنها                                       |
| ۲۳۲ | ۱-۱۰-۴- تعیین مرز سیستم                                                          |
| ۲۳۳ | ۲-۱۰-۴- فرضیه دینامیکی                                                           |
| ۲۳۵ | ۳-۱۰-۴- فرضیه‌ها                                                                 |
| ۲۳۷ | ۴-۱۰-۴- انواع تصمیمات اتخاذ شده توسط عناصر فعال                                  |
| ۲۳۹ | ۵-۱۰-۴- شناسایی حلقه‌های علی-معلولی                                              |
| ۲۳۹ | ۱۱-۴- تأمین تقاضای گوشت مرغ و تعیین تعداد مرغ گوشتی در حال کشتار                 |
| ۲۴۲ | ۱۲-۴- نحوه خرید و فروش در بازار نیمچه گوشتی و برآورده شدن سفارشات                |
| ۲۴۴ | ۱۳-۴- تعیین تعداد مرغ گوشتی در حال پرورش، نرخ فروش نیمچه و نرخ خرید جوجه یک‌روزه |
| ۲۴۶ | ۱۴-۳- نمودار علت و معلولی بازار                                                  |
| ۲۴۷ | ۱۵-۱۴- اعتبارسنجی                                                                |
| ۲۴۸ | ۱۶-۴- کفایت مرزها                                                                |

|     |                                                                                  |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------|
| ۲۴۹ | ۱۷-۴- ارزیابی ساختار.....                                                        |
| ۲۴۹ | ۱۷-۴-۱- سازگاری ابعاد.....                                                       |
| ۲۴۹ | ۱۷-۴-۲- ارزیابی پارامترها.....                                                   |
| ۲۵۰ | ۱۷-۴-۳- شرایط غایی.....                                                          |
| ۲۵۰ | ۱۷-۴-۴- خطای انتگرال.....                                                        |
| ۲۵۰ | ۱۷-۴-۵- تولید مجدد رفتار.....                                                    |
| ۲۵۱ | ۱۷-۴-۶- رفتار نامتعارف.....                                                      |
| ۲۵۱ | ۱۷-۴-۷- تطبیق منحنی با داده‌های علمی و معتبر.....                                |
| ۲۵۳ | ۱۸-۴- تست‌های رفتار مجدد.....                                                    |
| ۲۵۳ | ۱۹-۴- آنالیز حساسیت برای ظرفیت‌های مختلف در صنعت طیور.....                       |
| ۲۵۸ | ۲۰-۴- مدل مالی.....                                                              |
| ۲۵۹ | ۲۱-۴- انتخاب ابزار تحلیل.....                                                    |
| ۲۶۰ | ۲۲-۴- تشریح مدل‌سازی با رویکرد مالی.....                                         |
| ۲۶۱ | ۲۲-۴-۱- اجزاء مدل.....                                                           |
| ۲۶۱ | ۲۲-۴-۱-۱- مزرعه مادر.....                                                        |
| ۲۶۲ | ۲۲-۴-۱-۲- واحد جوجه‌کشی.....                                                     |
| ۲۶۳ | ۲۲-۴-۱-۳- مزارع گوشتی.....                                                       |
| ۲۶۴ | ۲۲-۴-۱-۴- کارخانه تولیدکننده خوراک طیور.....                                     |
| ۲۶۵ | ۲۲-۴-۱-۵- کشتارگاه.....                                                          |
| ۲۶۶ | ۲۲-۴-۱-۶- قطعه‌بندی و توزیع.....                                                 |
| ۲۶۷ | ۲۳-۴- پیاده‌سازی مدل.....                                                        |
| ۲۶۷ | ۲۳-۴-۱- نرم‌افزار مورد استفاده.....                                              |
| ۲۶۷ | ۲۳-۴-۲- فلوچارت کد نویسی.....                                                    |
| ۲۶۹ | ۲۴-۴- نحوه گزارش‌گیری.....                                                       |
| ۲۶۹ | ۲۴-۴-۱- مدل واکنشی.....                                                          |
| ۲۷۰ | ۲۴-۴-۲- واکنش انواع گونه‌های ساختاری در برابر تغییرات معمول تقاضای گوشت مرغ..... |
| ۲۷۷ | ۲۵-۴- واکنش انواع گونه‌های ساختاری در برابر کاهش عرضه نهاده‌های دان.....         |

|                   |     |
|-------------------|-----|
| منابع و مأخذ..... | ۲۸۶ |
|-------------------|-----|

## فصل پنجم: نتایج مدل‌ها.....۲۸۷

|                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------|-----|
| مقدمه.....                                                       | ۲۸۹ |
| ۵-۱- بررسی نوع ساختار.....                                       | ۲۸۹ |
| ۵-۱-۱- ساختار مستقل کامل.....                                    | ۲۸۹ |
| ۵-۱-۱-۱- عدم قطعیت تقاضا.....                                    | ۲۹۰ |
| ۵-۱-۱-۲- قابلیت اطمینان (کمی).....                               | ۲۹۱ |
| ۵-۱-۱-۳- اثر شان چره.....                                        | ۲۹۲ |
| ۵-۱-۱-۴- انعطاف‌پذیری.....                                       | ۲۹۳ |
| ۵-۱-۱-۵- عدم قطعیت شریوع جاری.....                               | ۲۹۴ |
| ۵-۱-۱-۶- عدم قطعیت تغییر هزینه نهاده.....                        | ۲۹۵ |
| ۵-۱-۱-۶- عدم قطعیت تغییرات قیمت.....                             | ۲۹۵ |
| ۵-۱-۱-۷- قابلیت اطمینان (کمی).....                               | ۲۹۶ |
| ۵-۱-۱-۸- انعطاف‌پذیری.....                                       | ۲۹۷ |
| ۵-۱-۱-۹- محاسبه طول دوره پرورش در ساختارهای مختلف صنعت طیور..... | ۲۹۸ |
| ۵-۱-۱-۱۰- نتایج تحلیل رفتاری ساختار مستقل کامل.....              | ۳۰۰ |
| ۵-۲- نتایج مدل مالی.....                                         | ۳۰۵ |
| ۵-۲-۱- نتایج مدل واکنشی.....                                     | ۳۰۶ |
| ۵-۲-۲- عدم قطعیت تقاضا.....                                      | ۳۰۶ |
| ۵-۳- عدم قطعیت تغییر عرضه نهاده.....                             | ۳۰۷ |
| ۵-۴- جمع‌بندی.....                                               | ۳۰۸ |

## فصل ششم: تحلیل ساختار تعاملی فضای حاکم بر صنعت طیور کشور.....۳۰۹

|                             |     |
|-----------------------------|-----|
| ۶-۱- مقدمه.....             | ۳۱۱ |
| ۶-۲- شناسایی محیط صنعت..... | ۳۱۱ |

|                                                      |     |
|------------------------------------------------------|-----|
| ۳-۶- شناسایی زیرسیستم‌ها                             | ۳۱۴ |
| ۴-۶- تحلیل مانایی صنعت طیور کشور                     | ۳۱۶ |
| ۵-۶- تحلیل تعاملات بنگاه‌ها با محیط                  | ۳۱۸ |
| ۷-۶- تحلیل متاسیستم صنعت طیور کشور                   | ۳۱۹ |
| ۸-۶- انواع روابطی که می‌تواند بین گونه‌ها برقرار شود | ۳۲۲ |
| ۹-۶- تحلیل سیستم                                     | ۳۲۶ |
| ۱۰-۶- ارائه خدمات پشتیبانی                           | ۳۲۸ |
| ۱۱-۶- کنترل عملکرد                                   | ۳۲۸ |
| ۱۲-۶- انسجام در کنترل عملکرد                         | ۳۲۸ |
| ۱۳-۶- خودکنترلی بنگاه‌ها                             | ۳۲۹ |
| ۱۴-۶- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری                          | ۳۳۰ |

## فصل هفتم: ترسیم ساختار مطلوب صنعت طیور کشور ..... ۳۳۳

|                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|
| ۱-۷- چکیده                                                                | ۳۳۵ |
| ۲-۷- فرآیند انتخاب ساختار مطلوب                                           | ۳۳۷ |
| ۳-۷- فرآیند اجرایی رویکرد استواری                                         | ۳۳۹ |
| ۴-۷- تشریح فرآیندهای اصلی رویکرد                                          | ۳۳۹ |
| ۵-۷- انتخاب روش تصمیم‌گیری با معیارهای چندگانه                            | ۳۴۰ |
| ۱-۵-۷- اندازه‌گیری استواری ساختارها                                       | ۳۴۱ |
| ۶-۷- تعیین امکان‌پذیری ساختارها                                           | ۳۴۴ |
| ۷-۷- تبیین مفهوم امکان‌پذیری                                              | ۳۴۴ |
| ۸-۷- فرآیند اجرایی رویکرد تعیین امکان‌پذیری                               | ۳۴۵ |
| ۹-۷- تشریح فرآیندهای رویکرد امکان‌پذیری                                   | ۳۴۷ |
| ۱۰-۷- فضاوت خبرگان به منظور کسب اطلاعات                                   | ۳۴۷ |
| ۱۱-۷- استخراج شاخص‌ها و معیارهای اساسی امکان‌پذیری با استفاده از روش دلفی | ۳۵۵ |
| ۱۲-۷- نتایج TOPSIS پرسشنامه VSM                                           | ۳۶۹ |

|                                                            |     |
|------------------------------------------------------------|-----|
| ۱۳-۷- انتخاب و ترسیم ساختار مطلوب.....                     | ۳۷۲ |
| ۱-۱۳-۷- معیارهای مقایسه ساختارهای مختلف کسب و کار.....     | ۳۷۲ |
| ۲-۱۳-۷- انتخاب استوارترین و مناسب‌ترین ساختار.....         | ۳۷۳ |
| ۱۴-۷- تشریح و ترسیم ساختار مطلوب صنعت مرغ گوشتی کشور.....  | ۳۷۶ |
| ۱۸-۷- اصول ساختار پرورش قراردادی.....                      | ۳۷۷ |
| ۱۹-۷- جایگاه واحدهای کسب و کار در ساختار مطلوب.....        | ۳۸۰ |
| ۱-۱۹-۷- حدهای اجداد.....                                   | ۳۸۰ |
| ۲-۱۹-۷- حدهای مادر.....                                    | ۳۸۰ |
| ۳-۱۹-۷- کارخانه سوراکی.....                                | ۳۸۰ |
| ۴-۱۹-۷- جوجه‌کشی.....                                      | ۳۸۱ |
| ۵-۱۹-۷- مزارع گوشتی.....                                   | ۳۸۱ |
| ۶-۱۹-۷- کشتارگاه.....                                      | ۳۸۱ |
| ۷-۱۹-۷- شبکه توزیع.....                                    | ۳۸۱ |
| ۸-۱۹-۷- انواع قراردادهای یک‌پارچه‌کننده با شمشیر هنده..... | ۳۸۲ |
| ۹-۱۹-۷- قرارداد تأمین مواد.....                            | ۳۸۲ |
| ۱۰-۱۹-۷- قرارداد کامل.....                                 | ۳۸۴ |
| ۱۱-۱۹-۷- قرارداد جزیی.....                                 | ۳۸۵ |
| ۲۰-۷- ترسیم گرافیکی ساختار مطلوب.....                      | ۳۸۵ |
| ۲۱-۷- ویژگی‌های ساختار مطلوب.....                          | ۳۸۷ |
| ۲۲-۷- نتایج کاربردی.....                                   | ۳۸۹ |

## فصل هشتم: ارزیابی راهکارها و سیاست‌های اجرایی..... ۳۹۱

|                                 |     |
|---------------------------------|-----|
| ۱-۸- چکیده.....                 | ۳۹۳ |
| ۲-۸- مقدمه.....                 | ۳۹۳ |
| ۳-۸- فرآیند تعیین اهداف.....    | ۳۹۶ |
| ۴-۸- فرآیند تعیین راهکارها..... | ۴۰۰ |



|     |                                                                                     |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------|
| ۴۰۰ | ۵-۸ نتایج مطالعات تطبیقی                                                            |
| ۴۰۲ | ۶-۸ تعیین چشم انداز                                                                 |
| ۴۰۲ | ۷-۸ تعیین اهداف دستیابی به ساختار مطلوب                                             |
| ۴۰۴ | ۸-۸ اهداف ذی نفعان                                                                  |
| ۴۰۵ | ۹-۸ اهداف مالی                                                                      |
| ۴۰۵ | ۹-۸-۱ اهداف وجه فرآیندها                                                            |
| ۴۰۶ | ۹-۸-۲ اهداف وجه رشد و یادگیری                                                       |
| ۴۰۷ | ۸-۱۰ تعیین الزامات                                                                  |
| ۴۰۷ | ۸-۱۱ تصویب و ابلاغ طرح توسط هیئت دولت و به رسمیت شناخته شدن ساختار پرورش قراردادی   |
| ۴۰۷ | ۸-۱۲ حمایت و پشتیبانی دولت از پیش رونق دهی راه                                      |
| ۴۰۸ | ۸-۱۳ تشکیل شورای راهبردی صنعت و کارگروهای مشورتی وابسته به آن                       |
| ۴۱۱ | ۸-۱۴ راهکارها                                                                       |
| ۴۱۱ | ۸-۱۴-۱ راهکارهای مورد نیاز برای اجرا توسعه حوزه حمایتی                              |
| ۴۱۲ | ۸-۱۴-۲ راهکارهای مورد نیاز برای اجرا توسط تشکل صنعت طیور در بستر شورای راهبردی صنعت |
| ۴۱۳ | ۸-۱۵ اصلاحات لازم در قوانین و مقررات                                                |
| ۴۱۳ | ۸-۱۵-۱ تکمیل ضوابط اعطای پروانه به واحدهای مختلف                                    |
| ۴۱۳ | ۸-۱۵-۲ تکمیل ضوابط و مقررات تسهیلات دهی بانکها براساس ساختار جدید                   |
| ۴۱۴ | ۸-۱۵-۳ تکمیل کلیه آیین نامه های ارایه خدمات به تولید از سوی دستگاه های دولتی        |
| ۴۱۴ | ۸-۱۵-۴ تکمیل قوانین و مقررات نظارت بر سلامت تولید و عرضه گوشت مرغ                   |
| ۴۱۴ | ۸-۱۵-۵ تشکیل معاونت حقوقی در HIPIA                                                  |
| ۴۱۵ | ۸-۱۹ نقشه راه                                                                       |
| ۴۱۷ | ۸-۱۰ تبیین کاربردی ساختار مطلوب                                                     |
| ۴۱۷ | ۸-۱۱ شرکت یک پارچه کننده                                                            |
| ۴۱۸ | ۸-۱۲ واحدهای اجداد                                                                  |
| ۴۱۸ | ۸-۱۳ واحدهای جوجه کشی                                                               |

|     |                                              |
|-----|----------------------------------------------|
| ۴۱۹ | ۸-۱۴- مزارع گوشتی                            |
| ۴۲۳ | ۸-۱۵- انواع تبادلات در ساختار پرورش قراردادی |
| ۴۲۴ | منابع و مأخذ                                 |

|     |                                                   |
|-----|---------------------------------------------------|
| ۴۲۵ | پیوست                                             |
| ۴۲۷ | تعداد ساخ-ارهای شناسایی شده و میزان پوشش دهی آنها |

جمهوری اسلامی ایران از پیشگامان صنعت طیور در منطقه است و بیش از ۶۰ سال است که از شکل‌گیری، صنعت طیور در کشور می‌گذرد. طی این مدت و به‌ویژه دهه‌های اخیر تحولات گسترده‌ای در ظرفیت‌های تولید گوشت مرغ حاصل شده و تعداد واحدهای تولید گوشت مرغ به حدود ۱۹ هزار واحد افزایش یافته است (معاونت امور تولیدات دامی، ۱۳۹۳). در کنار واحدهای تولید گوشت مرغ، ایجاد و توسعه واحدهای پرورش مرغ مادر، اجداد، لاین، صنایع خوراک دان، کشتارگاه‌ها ضرورت یافته است. توسعه صنعت گوشت مرغ و افزایش شتابان تولید موجبات تغییر الگوی مصرف گوشت خانوارها شده و مصرف سرانه گوشت مرغ از ۵ کیلوگرم در سال ۳۷ به ۲۵/۵ کیلوگرم در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است و هنوز روند تولید و مصرف مرغ به افزایش است و بخش مهمی از هزینه سبد غذایی خانوارها را مصرف گوشت مرغ تشکیل می‌دهد. به همین جهت با نوسانات در تولید و قیمت آن عکس‌العمل‌های شدید در سطح جامعه پدید می‌آید. به نظر می‌رسد روند گرایش مردم برای استفاده از تولیدات طیور و حجم تولیدات به گانه‌ای است که ادامه روند موجود و تبعیت از سنت چند دهه گذشته پاسخگوی توسعه پایدار این صنعت نمی‌باشد. لذا صنعت طیور کشور نیازمند ایجاد تغییرات مهمی در ساختار تولید است و این تغییرات می‌تواند با اهداف مشخص طرح‌ریزی و اجرا شوند. ابتدا می‌بایست ساختار سازمان مناسب کسب و کار صنعت شکل گیرد، چرا که ساختارهای سنتی با توجه به پیشرفت روزافزون فناوری، در زمینه تأمین، تولید و توزیع مرغ از یک‌سو و پیشرفت‌های مدیریتی در زمینه نحوه اداره بنگاه‌های تولید در صنعت مرغ، از کارایی چندانی برخوردار نبوده و حتی در مواردی از آزادسازی ظرفیت بالاتر و نیز دستیابی به مزیت‌های رقابتی مانع به عمل می‌آورند.

از جمله اهداف صنعت مرغ کشور، دستیابی به توسعه پایدار همراه با رقابت پذیرتر کردن می‌باشد با طراحی و اجرا ساختاری مناسب برای کسب و کار در صنعت مرغ و توسعه ظرفیت در بخش‌های مختلف می‌توان به این اهداف رسید و با مخاطرات و ناپایداری‌ها مقابله کرد. طراحی ساختاری مطلوب که صنعت طیور ایران را پویا و بالنده نماید و مجموعه اقدامات را به آن سمت سوق دهد حایز اهمیت می‌باشد. شناسایی صنعت طیور از لحاظ ظرفیت و شناخت

دقیق روابط میان عوامل و عناصر این صنعت و همچنین طراحی ساختار کسب و کاری مطلوب در آن می‌تواند جایگاه این صنعت را در مقایسه با کشورهای پیشرو ارتقا دهد.

## ۱- تاریخچه صنعت طیور ایران

### ۱-۱- قبل از انقلاب اسلامی سال‌های ۱۳۳۳ لغایت ۱۳۵۷

در سال ۱۳۳۳ سازمان دامپروری کشور به کمک اصل چهار ترومن صنعت طیور کشور بنیان گذاشته شد. شش سال بعد ۱۳۳۹ با تأسیس مؤسسه جوجه‌کشی نارمک متعلق به وزارت کشاورزی، صنعت مرغ‌توبیای ایران با شبن‌های جوجه‌کشی بزرگ آشنا گردید. از سال ۱۳۴۴ تأمین جوجه یک روزه کشور مبتنی بر واحدهای جوجه‌کشی داخلی امکان پذیر شد و گسترش پرورش طیور تجاری در اطراف شهرهای بزرگی مانند تهران، اصفهان، مشهد، شیراز و... گسترش یافت. در اوایل دهه ۱۳۵۰ کشت و صنعت مرغ تولید گوشت مرغ و تخم‌مرغ توسط بخش دولتی و خصوصی توسعه یافت و در سال ۱۳۵۶ اولین مزرعه مرغ اجداد در کشور راه‌اندازی شد.

### ۱-۲- دهه اول انقلاب و سال‌های دفاع مقدس ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۸

پس از پیروزی انقلاب اسلامی به دلیل شرایط سیاسی و خروج تعدادی از سرمایه‌گذاران از کشور و عدم حمایت شرکای تجاری خارجی، استفاده از ظرفیت بایگ صنعت و صنایع با مشکلاتی مواجه شد. در سال‌های جنگ تحمیلی تثبیت قیمت گوشت مرغ و تخم‌مرغ در دستور کار دولت قرار گرفت و قیمت این محصولات در قبال ارایه برخی حمایت‌های دولتی در سطح معین تثبیت شد. در این دوره به اقتضای شرایط کشور، دولت بیشترین میزان مداخله در تولید گوشت مرغ و تخم‌مرغ داشته و گسترش کمی تعداد واحدها و اشتغال‌زایی مورد توجه قرار گرفت.